GÈNERE | | Actualitzat el 16/12/2019 a les 17:30

El feminisme irromp al Parlament: l'equitat de gènere a través de la funció simbòlica

Experiències com la del 'Parlament de les Dones' impulsades a Catalunya resulten crucials per a la creació de nous significats sobre què constitueix una representació més justa i igualitària

El 'ple' del 'Parlament de les Dones' que va tenir lloc l'1 de juliol de 2019 coincidint amb el 25è. aniversari de la IV Conferència Mundial sobre les Dones de Beijing. | Ramon Boadella/Parlament de Catalunya

El dimarts 17 de desembre de 2019 el Parlament de Catalunya celebra per primera vegada en la seva història un ple monogràfic sobre la situació de la igualtat efectiva de dones i homes. Aquest ple és producte de la sessió excepcional celebrada el proppassat 1 de juliol quan l'hemicicle va ser ocupat íntegrament per dones, tant diputades com activistes, per elaborar una agenda política feminista: el Parlament de les Dones. La declaració aprovada aquell dia va ser traslladada posteriorment a una sessió ordinària de la cambra, esdevenint la *Declaració del Parlament de Catalunya de reconeixement i garantiment dels drets de les dones* (24 de juliol de 2019). **Més enllà de la fotografia històrica i insòlita aportada per aquest acte sense precedents, el Parlament de les Dones va simbolitzar el compromís de la institució amb l'empoderament de les dones i amb el feminisme com a eix transversal de l'acció pública**. D'aquesta manera, per entendre en tota la seva magnitud què va implicar aquest esdeveniment, cal posar en valor el paper simbòlic de les assemblees legislatives, una funció escassament estudiada però amb alt potencial d'incorporació d'idees i pràctiques més radicals i inclusives en la política representativa.

Majoritàriament, la representació simbòlica s'ha conceptualitzat i analitzat empíricament com el resultat de l'augment de la presència política de les dones (*representació descriptiva*) o de l'adopció de lleis en matèria d'igualtat de gènere (*representació substantiva*), elements que estimularien una major implicació política de les ciutadanes i que reforçarien els sentiments de proximitat i confiança envers les institucions del conjunt de la població (vegeu una revisió de la literatura a Espírito-Santo i

Verge, 2017). La seva caracterització com a dimensió subordinada ha comportat una manca de comprensió sobre què és la representació simbòlica i com pot impactar en les altres dimensions (Lombardo i Meier, 2019; Saward, 2006). Simultàniament, el focus exclusiu en les diputades i els diputats com a productors de símbols deixa sense explicar el paper dels parlaments en aquesta dimensió de la representació política.

@pensem_cat

Desplaçant l'atenció de la pregunta "com representen simbòlicament *les diputades* a les dones?" a la pregunta "com representen simbòlicament *els parlaments* a les dones?" **podem examinar els parlaments com un canal de representació en si mateix, més enllà de l'acció individual de diputades i diputats**. De fet, els parlaments poden representar-se com a institució mitjançant posicionaments que transmeten idees i significats sobre allò que volen simbolitzar, és a dir, evocar. En última instància, les reivindicacions formulades per i en nom dels parlaments són un element clau per connectar amb la ciutadania i per construir una nova imatge de la institució (Leston-Bandeira, 2016).

Tot i que Montenegro i Sud-Àfrica també han celebrat Parlaments de les Dones, els elements participatius incorporats en el cas del Parlament de Catalunya singularitzen l'esdeveniment, sent-ne el Consell Nacional de Dones de Catalunya co-organitzador. Què va implicar el Parlament de les Dones, doncs, des del punt de vista de la representació simbòlica? **A través d'aquest símbol, el Parlament de Catalunya va disputar idees profundament arrelades i basades en el gènere sobre quins cossos pertanyen a la política formal**. Aquell dia les dones no eren "invasores d'espais" (Puwar, 2004) sinó que reivindicaven el seu dret sobre l'espai on resideix la sobirania popular. Tal com va proclamar des del faristol Montse Pineda, vicepresidenta del Consell Nacional de Dones de Catalunya: "Companyes, ja som aquí. On són les dones, ens preguntem sovint. Les dones som aquí per quedar-nos. Mireu-nos bé perquè no farem ni un pas enrere". **La participació tant d'activistes com de diputades va desafiar també idees i pràctiques convencionals de la política parlamentària amb nous significats sobre qui, què i com es pot representar**. Ja que la declaració aprovada l'1 de juliol es va treballar a partir de textos elaborats pel Consell Nacional de Dones de Catalunya, el Parlament va atorgar poder discursiu a les activistes, amplificant les reivindicacions del moviment feminista i reforçant així la seva legitimitat política.

La participació tant d'activistes com de diputades va desafiar pràctiques convencionals de la política parlamentària. Foto: Ramon Boadella/Parlament de Catalunya

Simultàniament, la institució va mostrar -i es va demostrar a si mateixa- que els parlaments poden ser espais receptius als moviments socials, oberts al treball col·laboratiu entre representants electes i representants d'entitats. També va inaugurar un retiment de comptes de l'acció parlamentària i governamental basat en epistemologies feministes del coneixement, les quals han tingut tradicionalment escàs protagonisme en el treball parlamentari. Els sis grups de treball creats per elaborar la declaració conjunta cobrien els principals àmbits d'actuació de la Plataforma d'Acció de Beijing (1995), un full de ruta internacional per garantir els drets de les dones i la igualtat aprovada en la Quarta Conferència Mundial de les Dones de Nacions Unides.

Finalment, el Parlament de les Dones va encarnar formes de lideratge més col·lectives. Els grups de treball mencionats foren co-presidits per diputades i activistes, i la Mesa del dia de la sessió plenària va tenir una representació coral de tots els grups i subgrups parlamentaris. Així mateix, **diputades i activistes van emprar en el treball conjunt un mode de deliberació consensual, simbolitzant la superació de les dinàmiques rituals i adversarials que caracteritzen massa sovint la política parlamentària**.

Les implicacions normatives de la funció simbòlica dels parlaments són, doncs, múltiples. A més, el seu estudi posa de manifest la relació mútuament constitutiva entre les diferents dimensions de la representació, tal com copsa figurativament l'expressió "un ple de dones", remetent tant a un hemicicle *ple* de dones com a una *sessió plenària* sobre les dones. Representant simbòlicament el grup social més nombrós (les dones constitueixen el 51% de la població), el Parlament de les Dones va qualificar la "política de la presència" o representació descriptiva, reivindicant la rellevància política de les associacions de dones, i **va fer pedagogia sobre la importància dels espais no mixtes, sobrerepresentant veus tradicionalment marginades en el debat públic per tal d'avançar en l'equitat**. Quant a l'adopció d'una declaració definidora de l'agenda política, el Parlament de les Dones va alinear clarament la cambra amb la representació substantiva

feminista.

En definitiva, transformar els parlaments ens institucions més equitatives passa no només per garantir la igualtat en l'accés i en la capacitat d'influència o per incorporar la perspectiva de gènere en la producció legislativa i en la cultura organitzativa. **La funció simbòlica dels parlaments resulta crucial per a la creació de nous significats sobre què constitueix una representació més justa i igualitària**.

Referències

Espírito-Santo, Ana i Tània Verge (2017). "The Elusive Measurement of Symbolic Effects on Citizens' Political Attitudes." *Politics, Groups, and Identities* 5 (3): 494-499.

Leston-Bandeira, Cristina (2016) Why Symbolic Representation Frames Parliamentary Public Engagement." *British Journal of Politics and International Relations* 18(2): 498-516.

Lombardo, Emanuela i Petra Meier (2019). "The Significance of Symbolic Representation for Gender Issues in Politics." *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, Epub. 9/09/2019, doi: 10.1080/08038740.2019.1660404.

Puwar, Nirmal. 2004. *Space Invaders: Race, Gender and Bodies out of Place*. Oxford: BERG.
Saward, Michael (2006). "The Representative Claim." *Contemporary Political Theory* 5 (3): 297-318.